

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри

міжнародної економіки та туризму

Протокол № від « »

2017

Зав. кафедри

_____ О.Б. Чернега

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
«Кон'юнктура ринку туристичних послуг»

Кількість кредитів ECTS 4

Розробник:

Горіна Г.О.,

доцент кафедри

міжнародної економіки та туризму,

к.е.н., доцент

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова / вибіркова дисципліна	вибіркова дисципліна
Семестр	6
Кількість кредитів	4
Загальна кількість годин	120
Кількість модулів	1
Лекції, годин	30
Практичні/ семінарські, годин	30
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	60
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	4,5
самостійної роботи студента	4,5
Вид контролю	екзамен

2. Мета та завдання дисципліни

Мета - формування у студентів базових знань та навичок з актуальних питань дослідження кон'юнктури ринку туристичних послуг.

Завдання - вивчення та оволодіння теоретичними основами і практичними навичками щодо визначення кон'юнктури туристичного ринку та конкурентоспроможності підприємства, визначення факторів, що впливають на кон'юнктуру, методів та технік дослідження ринкової кон'юнктури, прогнозування показників ринкової кон'юнктури, аналізу конкурентоспроможності ринку.

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	У тому числі			
		л	п/с	лаб	срс
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти дослідження кон'юнктури ринку туристичних послуг					
Тема 1. Генеза поняття, класифікаційні критерії та специфічні ознаки туристичних послуг як об'єкта ринкових відносин	8	2	2		4
Тема 2. Ринок туристичних послуг: сутнісно-змістовні характеристики, складові та чинники розвитку	16	4	4		8
Тема 3. Теоретичні основи дослідження кон'юнктури ринку туристичних послуг	16	4	4		8
Тема 4. Сутність та види середовища кон'юнктури туристичного ринку	16	4	4		8
Разом за змістовним модулем 1	56	14	14		28
Змістовий модуль 2. Прикладні дослідження кон'юнктури ринку туристичних послуг					
Тема 5. Методи дослідження кон'юнктури туристичного ринку	16	4	4		8
Тема 6. Оцінка ринкової кон'юнктури в туризмі	16	4	4		8
Тема 7. Прогнозування показників ринкової кон'юнктури	16	4	4		8
Тема 8. Використання показників кон'юнктури та конкурентоспроможності на туристичному підприємстві	16	4	4		8
Разом за змістовним модулем 2	64	16	16		32
Усього годин	120	30	30		60

4. Темі семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема заняття	Години
1.	Семінар запитань і відповідей Туристична послуга як об'єкт ринкових відносин	2
2.	Семінар – розгорнута бесіда Ринок туристичних послуг як об'єкт дослідження	4
3.	Семінар запитань і відповідей Кон'юнктура ринку туристичних послуг: сутність та специфіка	4
4.	Семінар – дискусія Середовище формування кон'юнктура ринку туристичних послуг	4
5.	Семінар – розгорнута бесіда Методологія дослідження кон'юнктури ринку туристичних послуг	4
6.	Семінар з виконанням розрахункових задач Діагностика ринкової кон'юнктури в туризмі	4
7.	Семінар з виконанням розрахункових задач Методи прогнозування ринкової кон'юнктури	4
8.	Семінар з виконанням розрахункових задач Розрахунок показників кон'юнктури та конкурентоспроможності на туристичному підприємстві	4

5. Індивідуальні завдання

1. Огляд періодичної і монографічної наукової літератури.

2. Підготовка рефератів, доповідей, статей за обраною темою.
3. Добір статистичної інформації, підготовка аналітичних довідок.
4. Підготовка тез доповідей з метою виступу на університетських, всеукраїнських та міжнародних семінарах та конференціях.

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Вид та тема занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Змістовий модуль 1: Теоретичні аспекти дослідження кон'юнктури ринку туристичних послуг			
Семінар запитань і відповідей Туристична послуга як об'єкт ринкових відносин	4	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Генеза поняття та класифікаційні критерії туристичної послуги. Специфічні ознаки туристичних послуг як об'єкта ринкових відносин. Джерела [2], [4-5] 2. Самотестування 3. Підготовка до понятійного диктанту.	Тестування, дискусія, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант
Семінар – розгорнута бесіда Ринок туристичних послуг як об'єкт дослідження	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: ГРинок туризму як об'єкт дослідження. Попит та пропозиція на туристичному ринку. Складові та чинники розвитку ринку туристичних послуг. Особливості типології та системної взаємодії суб'єктів (підприємств) ринку туристичних послуг. Джерела [2], [4-5] 2. Самотестування 3. Розв'язати запропоновані керівником курсу ситуаційні завдання.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання ситуаційних завдань
Семінар запитань і відповідей Кон'юнктура ринку туристичних послуг: сутність та специфіка	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Визначення кон'юнктури туристичного ринку. Фактори, що впливають на зміну кон'юнктури на ринку. Специфіка формування кон'юнктура ринку туристичних. Джерела [2], [7-8] 2. Самотестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.	Тестування, дискусія, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант
Семінар – дискусія Середовище формування кон'юнктура ринку туристичних послуг	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Сутність та види середовища кон'юнктури туристичного ринку. Внутрішнє середовище туристського підприємства, його потенціал і тенденції розвитку. Зовнішнє середовище, його особливості і місце, що займає в ньому підприємство. Джерела [2-3], [9-11] 2. Самотестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.	Тестування, дискусія, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант
Змістовий модуль 2. Прикладні дослідження кон'юнктури ринку туристичних послуг			
Семінар – розгорнута бесіда Методологія дослідження кон'юнктури ринку туристичних послуг	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Система показників кон'юнктури туристичного ринку. Методи дослідження розвитку ринку туристичних послуг. Графічний метод визначення тенденцій розвитку ринку. Аналіз сезонних коливань розвитку ринку туристичних послуг. Методологічні засади дослідження процесів формування ринку туристичних послуг. Джерела [3], [9], 2. Самотестування 3. Розв'язання запропонованих керівником курсу ситуаційні завдання.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування

Вид та тема занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Семінар з виконанням розрахункових задач Діагностика ринкової кон'юнктури в туризмі	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Основні показники кон'юнктури ринку. Методи та техніки дослідження ринкової кон'юнктури в туризмі. Стадійність процесу діагностики ринкової кон'юнктури в туризмі. Джерела [5-7] 2. Самотестування 3. Розв'язання запропонованих керівником курсу розрахункових завдань.	Тестування, розв'язання розрахункових задач
Семінар з виконанням розрахункових задач Методи прогнозування ринкової кон'юнктури	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Методи експертних оцінок (метод Дельфі, метод мозгової атаки). Індикативний метод (за однією ознакою, за багатьма ознаками). Метод сценаріїв. Регресійний аналіз (однофакторний, багатофакторний). Екстраполяції трендів (лінійний, криволінійний). Джерела [3-4], [13] 2. Самотестування 3. Розв'язання запропонованих керівником курсу розрахункових завдань.	Тестування, розв'язання розрахункових задач
Семінар з виконанням розрахункових задач Розрахунок показників кон'юнктури та конкурентоспроможності на туристичному підприємстві	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Значення конкурентоспроможності та кон'юнктури на підприємстві. Основні тенденції їх використання. Управління конкурентоспроможністю в рамках антикризсного управління. Методи підвищення конкурентоспроможності товару, підприємства, галузі, країни. Інтегральний показник конкурентоспроможності туристичної компанії. Розрахунок показника конкурентоспроможності туристичного підприємства у зовнішньому середовищі. Визначення конкурентоспроможності туристичного підприємства на національному рівні. Джерела [2], [11], [15] 2. Самотестування 3. Розв'язання запропонованих керівником курсу розрахункових завдань.	Тестування, розв'язання розрахункових задач

7. Результати навчання

1.	Знання класифікаційних критеріїв та специфічних ознак туристичних послуг як об'єкта ринкових відносин.
2.	Знання сутнісно-змістовних характеристик, складових та чинників розвитку ринку туристичних послуг.
3.	Розуміння сутності та видів середовища кон'юнктури туристичного ринку.
4.	Знання теоретичних аспектів дослідження кон'юнктури ринку туристичних послуг.
5.	Знання методологічних основ дослідження кон'юнктури ринку туристичних послуг.
6.	Знання специфіки формування кон'юнктура ринку туристичних.
7.	Знання методів та технік дослідження ринкової кон'юнктури в туризмі.
8.	Уміння розраховувати показники кон'юнктури та конкурентоспроможності на туристичному підприємстві.
9.	Уміння проводити діагностику ринкової кон'юнктури в туризмі.
10.	Уміння використовувати методи прогнозування ринкової кон'юнктури.

8. Форми навчання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота (підготовка презентацій, рефератів, самостійно опрацювання додаткових питань за наведеним переліком літератури).

9. Методи оцінювання

Екзамен.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення екзамену: на протязі семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю - екзамену (50 балів).

Оцінювання протягом семестру

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					
	Тестові завдання	Задачі, завдання, кейси тощо	Обговорення теоретичних питань теми	Індивідуальне завдання	ПМК	Сума балів
Модуль 1						
Змістовий модуль 1						
Тема 1	2		2			4
Тема 2	2	3	2			7
Тема 3	2		2			4
Тема 4	2		2		5	9
Разом змістовий модуль 1	8		8	4	5	25
Змістовий модуль 2						
Тема 5	2		2			4
Тема 6	2	3				5
Тема 7	2	3				5
Тема 8	2	3			6	11
Разом змістовий модуль 2	8	9	2		6	25

Оцінювання студентів при проведенні екзамену з використанням комп'ютерної програми «TestXPro»

Оцінка на підсумковому контролі складається з двох елементів:

0-40 балів - теоретична частина (тестування);

0-10 балів – практична частина (розрахункове завдання).

Набрані бали за виконання теоретичної та практичної частин сумуються. Сума складає загальну кількість балів, отриманих за екзамен.

Теоретична частина екзамену включає тестові завдання (40 тестових завдань).

Оцінювання тестових завдань (40 тестових завдань по 1 балу) проводиться на основі інформації, яку надає комп'ютер за результатами тестування (кількість правильних відповідей). Правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в один бал.

Загальне оцінювання теоретичної частини екзамену відбувається шляхом підбиття підсумку або сумування балів, які набрали студенти під час тестування.

Оцінювання результатів виконання практичної частини (1 розрахункове завдання на 10 балів) здійснюється відповідно до шкали оцінювання практичної частини.

Шкала оцінювання практичної частини

Сума балів	Критерії оцінювання
10	Завдання виконано у повному обсязі, відповідь обґрунтована, висновки і пропозиції аргументовані, розрахунки правильні, оформлення відповідає вимогам
7	Завдання виконано у повному обсязі, але допущено незначні неточності в розрахунках або оформленні, прийняті рішення недостатньо аргументовані
4	Завдання виконано не менше ніж на 70% при правильному оформленні або не менше ніж на 80%, якщо допущені незначні помилки в розрахунках чи оформленні
0-3	Завдання виконано менше ніж на 70%, допущені помилки в розрахунках чи оформленні, прийняте рішення не аргументовано

Оцінювання студентів при проведенні екзамену без використання комп'ютерної програми «TestXPro»

Оцінка на підсумковому контролі складається з двох елементів:

0-40 балів - теоретична частина (тестування);

0-10 балів – практична частина (розрахункове завдання).

Набрані бали за виконання теоретичної та практичної частин сумуються. Сума складає загальну кількість балів, отриманих за екзамен.

Теоретична частина екзамену включає тестові завдання (40 тестових завдань). Оцінювання тестових завдань (40 тестових завдань по 1 балу) проводиться на основі підрахунку кількості правильних тестів. Правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в один бал.

Загальне оцінювання теоретичної частини екзамену відбувається шляхом підбиття підсумку або сумування балів, які набрали студенти під час тестування.

Оцінювання результатів виконання практичної частини (1 розрахункове завдання на 10 балів) здійснюється відповідно до шкали оцінювання практичної частини.

Шкала оцінювання практичної частини

Сума балів	Критерії оцінювання
10	Завдання виконано у повному обсязі, відповідь обґрунтована, висновки і пропозиції аргументовані, розрахунки правильні, оформлення відповідає вимогам
7	Завдання виконано у повному обсязі, але допущено незначні неточності в розрахунках або оформленні, прийняті рішення недостатньо аргументовані
4	Завдання виконано не менше ніж на 70% при правильному оформленні або не менше ніж на 80%, якщо допущені незначні помилки в розрахунках чи оформленні
0-3	Завдання виконано менше ніж на 70%, допущені помилки в розрахунках чи оформленні, прийняте рішення не аргументовано

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка

100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
59-30	FX	2, «незадовільно»
0-29	F	

11. Методичне забезпечення

1. Електронний конспект лекцій.
2. Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
3. Комплекти індивідуальних завдань.
4. Навчальна та наукова література, нормативні документи.

12. Рекомендована література

Основна

1. Горіна Г.О. Кон'юнктура ринку туристичних послуг [Текст] : конспект лекцій / Г.О. Горіна ; ДонНУЕТ. – Кривий Ріг, 2017. – 92 с.
2. Дмитриев М.Н. Экономика туристского рынка : учебник для вузов / М.Н. Дмитриев, М.Н. Забаева, Е.Н. Малыгина. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : ЮНИТИ, 2010. – 311 с.
3. Капустина О. И., Ворох Н. И., Смирнова Г. А. Исследование рынка туристских услуг: монография. — СПб.: Издательство Санкт-Петербургского университета управления и экономики, 2014. — 190 с.
4. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку : монографія / за заг. ред. професора В.Г.Герасименко. – Одеса : Астропринт, 2013. – 334 с.
5. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) [Текст] : навч. посібник / О. О. Любіцева. - 3-тє вид., переробл. та доп. - К. : Альтерпрес, 2006. - 436 с.
6. Ткаченко Т.І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: монографія / Т.І. Ткаченко. – К.: КНТЕУ, 2006. – 536 с.

Допоміжна

7. Галушка Є.О. Світовий ринок товарів та послуг [Текст] : навч. посіб. / Є. О. Галушка ; Київський національний торговельно-економічний ун-т, Чернівецький торговельно-економічний ін-т. - Чернівці : Наші книги, 2009. - 208 с.
8. Гонтаржевська Л.І. Ринок туристичних послуг в Україні: Навчальний посібник. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2008. – 180 с.

9. Горіна Г.О. Ринок туристичних послуг: управління розвитком в умовах просторової поляризації: монографія / Г.О. Горіна. – Кривий Ріг: Чернявський Д.О., 2016. – 305 с.
10. Горіна Г.О. Трансформація просторової поляризації світового туристичного ринку / Горіна Г.О. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство . – Ужгород: Ужгород. нац. ун-т, ф-т міжн. відносин, 2016. - Вип. 7. - С. 88-92.
11. Горіна Г.О. Соціально-економічні аспекти розвитку ринку туристичних послуг країн ЄС / Г.О. Горіна // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. – Одеса: Вид-во ОНУ ім. І. І. Мечнікова, 2016. – Том. 21. - № 1. – С. 36-40.
12. Румянцев А.П., Коваленко Ю.О. Світовий ринок послуг: Навчальний посібник. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 456 с.
13. Світовий ринок товарів та послуг [Текст] : підруч. для студентів ВНЗ / [А. А. Мазаракі та ін.]; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. А. Мазаракі, д-ра екон. наук, проф. Т. М. Мельник ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - Київ : КНТЕУ, 2015. - 719 с.
14. Світовий ринок товарів та послуг [Текст] : навч. посіб. для студ. ден. та заоч. форм навчання за галузями знань 0305 "Економіка і підприємництво" та 0302 "Міжнародні відносини" / Іванова Л. О., Музика О. М. ; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. - Л. : Вид-во Львів. комерц. акад., 2010. - 213 с.
15. Сохацька О.М., Мельник Ю.В. Міжнародний ринок послуг в умовах транснаціоналізації економіки [Текст] : монографія / О. М. Сохацька, Ю. В. Мельник. - Т. : ТНЕУ : Економічна думка, 2009. - 280 с.
16. Тарасенок, А. И. Геоэкономический механизм обеспечения конкурентоспособности туристической дестинации : учеб.-метод. пособие / А. И. Тарасенок. – Минск : РИПО, 2014. – 144 с.

Інформаційні ресурси

17. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
18. World Travel and Tourism Council [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.wttc.org>.
19. World Tourism Organization UNWTO [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www2.unwto.org>.
20. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/TT15/WEF_Global_Travel&Tourism_Report_2015.pdf
21. International Recommendations for Tourism Statistics 2008 [Електронний ресурс] // United Nations Publication Sales No. E.08.XVII.28. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/seriesm_83rev1e.pdf.
22. Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework 2008 [Електронний ресурс] // United Nations Publication Sales No. E.08.XVII.27 – 2010. – Режим доступу до ресурсу: http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesF/SeriesF_80rev1e.pdf.